

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle – Yritysten yhteiskuntavastuuta koskeva uudistettu EU:n strategia vuosiksi 2011–2014”

COM(2011) 681 final

(2012/C 229/15)

Esittelijä: **Madi SHARMA**

Toinen esittelijä: **Stuart ETHERINGTON**

Euroopan komissio päätti 25. lokakuuta 2011 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle – Yritysten yhteiskuntavastuuta koskeva uudistettu EU:n strategia vuosiksi 2011–2014

COM(2011) 681 final.

Asian valmistelusta vastannut ”työllisyys, sosiaaliasiat, kansalaisuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 18. huhtikuuta 2012.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 23.–24. toukokuuta 2012 pitämässään 481. täysistunnossa (toukokuun 24. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 203 ääntä puolesta ja 12 vastaan 12:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK on tyytyväinen komission sitoumukseen edistää vastuullisia liiketoimintakäytänteitä joukolla politiikka-aloitteita, jotka esitetään ”Vastuullisen yritystoiminnan” paketissa ⁽¹⁾ osana Eurooppa 2020 -strategiaa.

1.2 ETSK toteaa, että Euroopan komissio kunnioittaa yritysten yhteiskuntavastuun vapaaehtoista luonnetta (joka ei tarkoita samaa kuin ”ilman sitoumusta”) ja että se korostaa, että yritystasolla on parannettu tietoisuutta yritysten yhteiskuntavastuusta. Komitea katsoo, että tarvitaan joustoa, jotta yritykset voivat olla innovatiivisia.

1.3 ETSK panee merkille, että uusi ehdotus laajentaa yritysten yhteiskuntavastuun määritelmää yli nykyisen kehyksen. Se jättää kuitenkin monia kysymyksiä vaille vastausta. Seuraavat seikat ovat edelleen epäselviä:

- ”yrityksen” määritelmä, jonka tulisi väärinkäsitysten välttämiseksi kattaa **kaikki yksityiset, julkiset ja kansalaisyhteiskunnan osapuolet**
- yritysten yhteiskuntavastuuta koskevat erilaiset kulttuuriset lähestymistavat
- yritysten ”sosiaalisen” vastuun (toimet vain työpaikalla) ja yritysten yhteiskuntavastuun (toimet myös työpaikan ulkopuolella) välinen ero
- mitkä vapaaehtoistoimet edellyttävät pakollista raportointia, kun muistetaan, että kaikki yritysten yhteiskuntavastuun

piiriin kuuluvat toimet ovat vapaaehtoisia ja menevät lain-säännön vaatimuksia pidemmälle

- pk-yrityksiä koskevat erityistoimet – tiedonannossa kaikkia yrityksiä käsitellään samalla tavoin
- yritysten yhteiskuntavastuun ja yritysten hyvän hallintotavan ero – on tärkeää pitää kyseiset kaksi käsitteellistä viitekehystä erillään.

1.4 Komission toimintasuunnitelmassa kuvastuu valtaosin vanha (ja nyttemmin hylätty) yritysten yhteiskuntavastuun määritelmä, ja se on tulkittavissa pelkäksi jatkoksi menneen vuosikymmenen mittaan harjoitetuille edistämistoimille. Yritysten yhteiskuntavastuun uuden määritelmän pohjalta komitea olisi pikemmin odottanut suunnitelmia siitä, minkä ”uudistetusta strategiasta” pitäisi olla uutta: suunnitelmia, joilla rohkaistaan ja autetaan yrityksiä kantamaan vastuun yhteiskuntaan aiheuttamista vaikutuksista ja osoittamaan sidosryhmilleen, miten ne yrittävät asian hoitaa. Kun senkaltaisia suunnitelmia ei ole, ei komiteallakaan ole paljoa sanottavaa ”uudistetusta strategiasta”. Se saattaa ainoastaan panna merkille, että komissio aikoo esittää vuoden 2012 kesään mennessä säädösehdotuksen yritysten harjoittaman yhteiskunnallisia ja ympäristöaiheita koskevan tiedotustoiminnan avoimuudesta kaikilla elinkeinoaloilla.

1.5 Komitea kannattaa aloitetta vuonna 2003 annetun direktiivin ⁽²⁾ tarkistamisesta ja ehdottaa, että yritykset, jotka tekevät yritysten yhteiskuntavastuusta strategiansa tai viestintänsä kantavan voiman, esittävät vuosittain yhteiskunta- ja ympäristönäkökohtiin liittyviä tietoja sellaisen menettelyn mukaisesti, jonka

⁽¹⁾ COM(2011) 685 final.

⁽²⁾ Neljäs tilinpäätöksiä koskeva direktiivi 2003/51/EY.

avulla varmistetaan paikkansapitävyys ja avoimuus. Yleistyneet käytännöt tulee ottaa laajasti käyttöön tukeutuen kansainvälisesti tunnustettuihin mittareihin ja arviointivälineisiin.

1.6 Komitea muistuttaa, ettei yritysten yhteiskuntavastuuseen liittyvillä käytännöillä voida missään tapauksessa pyrkiä korvaamaan kansallista lainsäädäntöä tai heikentämään työmarkkinaosapuolten vuoropuhelumenettelyssä solmittujen sopimusten määräyksiä. Komitea pitää tämän valvomisen kannalta erittäin myönteisenä ehdotusta tietokannan luomisesta, jotta voidaan analysoida kansainvälisiä puitesopimuksia (*International Framework Agreements*, IFAs), jotka ovat osa globalisaatioon liittyvien yhteiskunta- ja ympäristönäkökohtien sääntelyä, ja huolehtia sopimusten seurannasta.

1.7 Yritysten yhteiskuntavastuu on erittäin tärkeä vapaaehtoisuuteen perustuvan toiminnan ala kansalaisvuoropuhelun kekeilussa eräissä yrityksissä, ja se tarjoaa niiden ulkopuolisille sidosryhmille mahdollisuuden arvioida kyseisten yritysten yhteiskunnallista vastuuta ajatellen vaikutuksia, joita niillä on yhteiskuntaan.

2. Johdanto

2.1 Euroopan komissio julkaisi 25. lokakuuta 2011 uuden tiedonannon ”Yritysten yhteiskuntavastuuta koskeva uudistettu EU:n strategia vuosiksi 2011–2014”. Strategiaa esitetään toimintasuunnitelma sellaisia toteuttamiskelpoisia tavoitteita varten, jotka on tarkoitus saavuttaa vuosien 2011 ja 2014 välisenä aikana.

2.2 Yritysten yhteiskuntavastuuta koskevan politiikan uudistamiseksi tiedonannon tarkoituksena on

- määritellä uudelleen yritysten yhteiskuntavastuu
- palauttaa kuluttajien ja kansalaisten luottamus Euroopan yritysmailmaan
- edistää yritysten yhteiskuntavastuuta myöntämällä siitä etuja ja palkitsemalla siitä markkinoilla
- parantaa sääntelykehystä
- yhdentää yritysten yhteiskuntavastuuta entistä tiiviimmin koulutukseen ja tutkimukseen
- lähentää eurooppalaista ja globaalia käsitystä yritysten yhteiskuntavastuusta
- edistää työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua ja avoimuutta sekä
- koota tietokanta kansainvälisistä puitesopimuksista (*International Framework Agreements*, IFAs).

2.3 Uuden, laajennetun määritelmän mukaan yritysten yhteiskuntavastuu on ymmärrettävä ”yritysten vastuuna omista yhteiskunnallisista vaikutuksistaan”, ja siinä otetaan huomioon lisätekijöitä, jotka yritysten tulisi sisällyttää yhteiskuntavastuun strategioihinsa. Näin ajantasaistetaan aiempi määritelmä, jonka mukaan yritysten yhteiskuntavastuu on käsite, joka tarkoittaa,

että ”yritykset yhdistävät vapaaehtoisesti sosiaaliset ja ekologiset ajatuksensa liiketoimintaansa ja vuorovaikutukseensa sidosryhmiensä kanssa”.

2.4 Komissio pyrkii tukeutumaan edelleen kansainvälisesti tunnustettuihin periaatteisiin ja suuntaviivoihin tekemällä yhteistyötä jäsenvaltioiden, kumppanimaiden ja asianomaisten kansainvälisten foorumien kanssa ja velvoittamalla yritykset sitoutumaan entistä vahvemmin kyseisiin puitteisiin.

3. Yleistä

3.1 Yritykset ovat kehittäneet yritysten yhteiskuntavastuuta osana liiketoimintastrategiaansa ja välineenä, joka auttaa yhtiöitä tekemään oman osuutensa, jotta kyetään vastaamaan sisäisiin ja ulkoihin sosiaalisiin, ympäristöön ja talouteen liittyviin haasteisiin. Yritysten yhteiskuntavastuu voi edistää Eurooppa 2020 -strategian toteuttamista, jos yritykset sitä kehittäessään käyvät vuoropuhelua erilaisten sidosryhmien kanssa ja mikäli säilytetään muuhun kuin sääntelyyn perustuva toimintamalli.

3.2 Yritysten yhteiskuntavastuu on **kestävän kehityksen mukainen lähestymistapa**. Yritysten yhteiskuntavastuuseen liittyvien hyötyjen myötä on tarkoitus edistää sellaista yritysten myönteistä roolia yhteiskunnassa, joka menee pelkkiä taloudellisia arvoja pidemmälle. Yritysten yhteiskuntavastuulla ei missään tapauksessa voida korvata sosiaalisia oikeuksia, jotka tataan pääasiassa valtioiden ja hallitusten vastuulle kuuluvilla lainsäädännöllisillä, kansallisilla tai kansainvälisillä välineillä.

3.3 Vaikeassa taloudellisessa ja poliittisessä tilanteessa yritysten yhteiskuntavastuuta koskeva aloite tarjoaa tilaisuuden sitoittaa myönteisesti yritysmailmaa, kunhan ymmärretään, että yritysten yhteiskuntavastuussa on kyse yritysten työstä myönteisten yhteiskunnallisten vaikutustensa edistämiseksi ja kielteisten vaikutustensa minimoimiseksi vapaaehtoisin toimenpitein, jotka ylittävät niiden lakimääräiset velvoitteet. ETSK viittaa vuonna 2006 antamaansa lausuntoon ⁽³⁾, jonka mukaan yritysten yhteiskuntavastuun on perustuttava edelleen vapaaehtoisuuteen (joka ei tarkoita samaa kuin ”ilman sitoumusta”). ETSK katsoo, että yritysten yhteiskuntavastuusta käytävän keskustelun olisi vastedes oltava rakentavaa, ja yrityksiä olisi pidettävä **yhteisöjen osapuolina**.

3.4 Kyseisen politiikan uudistuksen yhteydessä on tärkeää tunnustaa, että kaikilla sidosryhmillä on vaikeuksia nykyisessä taloustilanteessa. Komission toimintapolitiittien ehdotusten olisi täydennettävä kasvua edistäviä tavoitteita laadukkaiden työpaikkojen luomisen ja hyvinvoinnin välttämättömänä edellytyksenä sekä keskityttävä **helpottamaan** entistä vastuullisempia liiketoimintakäytäntöjä.

3.5 Nykyisen yritysten yhteiskuntavastuun piiriin kuuluvien toimien erilaiset **muodot ja vaikuttimet** määräävät sen yhteiskunnallisen vaikutuksen. Poliittisten päättäjien olisi ymmärrettävä nykyistä paremmin erilaisia vaikuttimia sekä sitä, miten ne riippuvat yritysten koosta, kapasiteetista, tuloista, alasta ja toiminnasta. Eri aloilla tarvittavien erilaisten välineiden ja tuen kartoittaminen auttaa parantamaan tietopohjaa yritysten yhteiskuntavastuun politiikan tarkistamista varten. Komitea yhtyy komission näkemukseen, että asiaankuuluvan lainsäädännön ja

(3) EUVL C 325, 30.12.2006, s. 53–60.

työmarkkinaosapuolten solmimien työehtosopimusten noudattaminen on ennakkoedellytys sille, että yritykset pystyvät täyttämään velvollisuutensa yhteiskuntaan aiheuttamistaan vaikutuksista.

3.6 Yritysten yhteiskuntavastuu on kehittynyt, kun on alettu kiinnittää yhä enemmän huomiota ympäristöasioihin. Näin työolot ja sosiaaliset suhteet ovat saaneet saman painoarvon ympäristökysymysten kanssa. Nykyisen kriisin valossa komission on edistettävä huolellisesti **yritysten yhteiskuntavastuun sosiaalista ulottuvuutta**.

3.7 **Yhteisötalouden, myös valtiovallasta riippumattomien organisaatioiden**, rooli ja olemassaolo jätetään huomiotta yritysten yhteiskuntavastuussa. Komission on tunnustettava kyseisen alan arvo ja merkitys sovellettaessa yritysten yhteiskuntavastuuta sekä itsenäisesti että **kumppanina muiden alojen kanssa** ja arvioitava ehdotusten **epäsuoraa vaikutusta** yhteisötalouteen yrityksiin luotavien yhteyksien osalta.

3.8 Kun otetaan huomioon sitoumukset, joita EU ajaa Rio + 20-konferenssissa, komitea korostaa, että kannattaisi järjestää valistuskampanja muiden kuin taloustietojen jakamisesta säännöllisin väliajoin kestävän kehityksen raportissa, jollainen olisi julkaistava paitsi kaikissa tietyn kokoluokan (noin 500 työntekijää) yrityksissä myös julkishallinnossa ja suurissa kansalaisyhteiskunnan organisaatioissa. Tämä lisäisi bkt:tä täydentävien indikaattorien, hiilijalanjalan tai elinkaaren kartoittamisen mielekkyyttä. Komitea on alkanut Rion konferenssiin liittyvien sitoumustensa mukaisesti jo soveltaa tätä ja julkaissut EMAS-diagnoosivälineeseen perustuvat tuloksensa.

3.9 Jotta toiminta etenisi vaihteittain, komitea kehottaa komissiota lujittamaan eurooppalaista sääntelykehystä sosiaalisen ja ympäristöön liittyvän tiedon arvioimiseksi parhaillaan tarkistettavana olevan, vuonna 2003 annetun direktiivin mukaisesti. Kaikkiin suuryrityksiin sovellettavan eurooppalaisen kehyksen, jossa yritysten yhteiskuntavastuu on keskeinen osa yhtiön strategiaa tai viestintäpolitiikkaa, tulee pohjautua kansainvälisesti tunnustettuihin mittausvälineisiin ja ottaa mallia useissa Euroopan maissa jo annetusta kansallisesta lainsäädännöstä.

3.10 Yhä lukuisampien hyvien käytänteiden välityksellä, työmarkkinavuoropuhelun yhteydessä neuvotellut sopimukset mukaan luettuina, yritysten yhteiskuntavastuu havainnollistaa konkreettisesti lisäpanosta, jonka kansalaisvuoropuhelu antaa yhteiskunnallisten ongelmien tarkasteluun ja ratkaisuun. Kansalaisvuoropuhelun panos on ratkaisevan tärkeä kehitettäessä yritysten yhteiskuntavastuun hyviä käytänteitä tavoitteena arviointiväline, joka on merkityksellinen sidosryhmille, jotka haluavat laadukasta tietoa vastuullisten yritysten tai sijoittajien vapaaehtoisesti omaksumasta toimintamallista.

3.11 Euroopan komission tiedonannossa ei tunnusteta johtotehtävissä olevien naisten arvoa eikä yritysten yhteiskuntavastuun ja sen taloudellisen lisäarvon merkitystä yhteisön kannalta. Naisten osallistuminen johtotehtäviin sekä yritysten yhteiskuntavastuu nivoutuvat todistetusti toisiinsa, sillä molempia

sukupuolia osallistava johtajuus vaikuttaa myönteisesti yritysten yhteiskuntavastuuseen ⁽⁴⁾.

3.12 Välityspalvelut maksimoivat kasvupotentiaaliaan ja yhteiskunnallista arvoa yritysten yhteiskuntavastuun piiriin kuuluvissa toimissa siten, että yritysten tarpeet ja osaaminen sovitaan strategisesti yhteen menestyksekkäiden kumppanuuksien luomiseksi. Tällaista toimintatapaa olisi edistettävä hyvänä käytänteenä.

3.13 Euroopan unionia olisi kannustettava edistämään ja suojelemaan yritysten yhteiskuntavastuun arvovaltaisia kansainvälisiä puitteita. Yritysten tulee kunnioittaa näitä keinoja, käyttäen niitä suuntaviivoina kehitettäessään yritysten yhteiskuntavastuuseen kuuluvia toimintojaan ja esitellä sidosryhmilleen niiden käyttöä.

4. Erityistä

4.1 Yritysten yhteiskuntavastuun määrittelyn ajantasaistaminen

4.1.1 Uuden ehdotuksen vahvuutena on yritysten yhteiskuntavastuun uusi määritelmä. ETSK pitää kuitenkin välttämättömänä, että komissio selvittää, mitä määritelmässä tarkoitetaan 'yrityksellä', jotta vältytään väärintulkintoilta. Komission pitää lisäksi tehdä selväksi, mitä uusia toimintalinjoja ajantasaistetun määritelmän pohjalta kehitetään, tulossa olevaksi ilmoitettu säädösehdotus mukaan luettuna. Komission täytyy myös täsmentää suunnitelmiaan yritysten yhteiskuntavastuun edistämiseksi elinkeinoelämän eri lohkoilla, joista esimerkkeinä mainittakoon suuryritykset, pk-yritykset sekä yhteisötalouteen lukeutuvat yritykset.

4.1.2 Lisäksi ETSK panee merkille, että tiedonanto on sikäli epätäydellinen, ettei siinä pyritä arvioimaan kymmenvuotisen yritysten yhteiskuntavastuustrategian tuloksia yritysten toimintatapoihin kohdistuneen vaikutuksen osalta, jotta annettaisiin parempaa tietoa kyseisessä strategiassa ehdotetuista aloitteista ja toimista.

4.1.3 Ehdotettu EU:n määritelmä tuo vapaaehtoisen toiminnan käsitteeseen vastuun periaatteen. Uudessa määritelmässä otetaan huomioon tiedonannossa esitetty yritysten yhteiskuntavastuun monitahoinen luonne ⁽⁵⁾. EU:n olisi kuitenkin oltava varovainen pyrkimyksissä luoda uusi standardi, joka saattaa olla ristiriitainen ISO 26000 -standardin kanssa. Yritysten on kehitettävä yritysten yhteiskuntavastuuta käymällä vuoropuhelua eri sidosryhmien kanssa, jotta se auttaa Eurooppa 2020 -strategiaa tuottamaan älykästä, kestävää ja osallistavaa kasvua.

4.1.4 Tuotteita ja palveluita tarjoavat yhä useammin erilaiset julkispalveluorganisaatiot, jotka toimivat elinkeinoelämässä, julkisella alalla ja yhteisötalouden alalla. Tällaiset ei-kaupalliset organisaatiot kuuluvat ehdotetun määritelmän piiriin. On kuitenkin selvennettävä määritelmää ja sen vaikutuksia **kaikkien niiden yritysten** osalta, joissa yritysten yhteiskuntavastuuta olisi harjoitettava.

⁽⁴⁾ Ks. <http://newsforchangingtimes.com/2012/02/17/women-boardroom-csr-un-women-ingrid-kragl/>.

⁽⁵⁾ COM(2011) 681 final, s. 7.

4.1.5 Rahoituskriisin yhteiskunnalliset vaikutukset korostavat liiketoimintakäytänteiden laajempaa vaikutusta. On paikallaan, että yritysten olisi oltava tilivelvolliset toimistaan ja että niiden tulisi sisällyttää yritysten yhteiskuntavastuu yritysstrategiaansa entistä vastuullisempien käytänteiden edistämiseksi etenkin kriisiä ja lisääntyntä kilpailua ajatellen. Yritysten yhteiskuntavastuun yhteydessä olisi kuitenkin korostettava yritysten ja yhteisöjen **keskinäistä riippuvuussuhdetta**.

4.1.6 **Yritysten ja yhteisöjen luontaisiin yhteyksiin** on sisällyttävä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu ja avoimuus. Yritysten yhteiskuntavastuuseen liittyy tässä yhteydessä lukuisia erilaisia tehtäviä:

- *organisaatioyhteisön yhteydet (yrityksen sisällä)* – sisäisten rakenteiden koordinointi työntekijöiden hyvinvointiin ja kehittämiseen liittyvien velvoitteiden täyttämiseksi
- *yhteydet ulkoiseen sidosryhmäyhteisöön* – yritysten intressien mukainen yhteistyö sidosryhmien, asiakkaiden ja muiden kumppanien kanssa, mukaan luettuina viranomaiset ja lähiyhteisöt
- *paikalliset yhteisöyhteydet* – ympäröivään paikallisyhteisöön ja ympäristöön kohdistuvien liiketoimintakäytänteiden vaikutusten arviointi sekä vaikutusten parantaminen.

Yritysten olisi tiedostettava kyseiset yhteydet ja asetettava ennakkoivasti yritysten yhteiskuntavastuu yrityksen keskeiseksi tavoitteeksi, jotta saavutetaan kaikkien yhteisöllisten sidosryhmien kannalta suurin mahdollinen taloudellinen ja yhteiskunnallinen arvo. Paikallisverkostojen vahvistaminen⁽⁶⁾ tarjoaa kaikille yhteiskunnallisille sidosryhmille, myös viranomaisille, keinon toimia ja tehdä yhteistyötä yhteiskunnan hyväksi.

4.1.7 Komission lähestymistapa pk-yrityksiin nähden on kaukana ihanteellisesta. Komissio ei yhdistä millään tavoin yritystoimintaa ja niitä vaikutuksia, joita pk-yrityksillä on yritysten yhteiskuntavastuuseen unionissa. Myöskään ei hyödynnetä mahdollisuutta laatia kokonaisvaltainen politiikka, jossa otettaisiin huomioon uudet yritysten liiketoimintatavat, kuten verkkokaupan hyödyntäminen, ja tiedotettaisiin pk-yrityksille entistä paremmin yritysten yhteiskuntavastuusta.

4.1.8 Pk-yrityksiä ei oteta huomioon aihetta koskevissa ehdotuksissa. Tiedonannossa ei kerrota, mitä tarkoitetaan 'yrityksellä', mutta sananvalinnasta voidaan päätellä, että siinä viitataan suuryrityksiin. Pk-yrityksillä on koko EU:ssa merkittävä rooli työpaikkojen, kasvun ja kilpailukyyn luojana Lissabonin sopimuksen mukaisesti. Ei ole hyväksyttävää käsitellä kaikkia yrityksiä samalla tavoin yritysten yhteiskuntavastuusta puhuttaessa.

4.2 Yritysten yhteiskuntavastuun piiriin kuuluvien toimien myönteisten vaikutusten ja kannustimien edistäminen

4.2.1 On tärkeää tunnustaa yritysten yhteiskuntavastuun piiriin kuuluvien toimien taloudelliset vaikutukset. Tiedonannossa esitetään erilaisia myönteisiä vaikutuksia, ja niitä olisi edistettävä hyviä käytänteitä koskevien esimerkkien ohella, jotta yrityksiä

informoidaan ja kannustetaan sitoutumaan entistä vahvemmin yritysten yhteiskuntavastuuseen.

4.2.2 Yritysten yhteiskuntavastuun piiriin kuuluvien toimien taloudellisia etuja ei kuitenkaan pidä liioitella. Yrityksillä on markkinointi- ja myyntiosastonsa, jotka huolehtivat mainonnasta ja kuluttajien tarpeiden kartoittamisesta. **Yritysten yhteiskuntavastuu on olennaisesti kestävän kehityksen mukainen lähestymistapa**, jossa yhdistyvät talouskasvu sekä yhteiskunnalliset ja ekologiset näkökohdat. Jos se pelkistetään vain taloudellisiin tuloksiin, saattaa seurauksena olla epätoivottuja vaikutuksia, kuten strategiasta luopuminen, jos tulokset eivät vastaa taloudellisia odotuksia.

4.2.3 Julkisten hankintojen hyödyntäminen markkinakannustimena edellyttää huolellista harkintaa ja asianmukaista toteutusta. Sosiaaliset kriteerit, mukaan luettuina ILO:n standardit, on nivottava sopimuksen sisältöön, jotta estetään vain symbolinen yritysten yhteiskuntavastuu ja varmistetaan myönteinen sosiaalinen arvo. Näin voidaan myös edistää entistä asianmukaisempaa ja tehokkaampaa yritysten yhteiskuntavastuuta teollisuusaloilla.

4.2.4 On tärkeää ottaa huomioon sosiaalistandardit tehtäessä sopimuksia julkisista hankinnoista ja noudattaa tässä yhteydessä tinkimättä **avoimuutta**. Tämä on keskeistä, jotta varmistetaan asianmukainen palveluntarjonta sekä rehdin kilpailun periaatteiden noudattaminen yhtenäismarkkinoilla. Kilpailun pääosastoa on konsultoitava julkisista hankinnoista, joita käytetään markkinakannustimena.

4.2.5 Komission "Vastuullisen yritystoiminnan" paketissa⁽⁷⁾ erillisenä täydentävänä politiikkana esitetyn sosiaalisen yrittäjyyden aloitteen yhteydessä on jätetty huomiotta keskeiset mahdollisuudet, joita se voisi tarjota yritysten yhteiskuntavastuulle. Vaikeina taloudellisin aikoina yritykset suhtautuvat varovaisemmin voittoa tuottamattomiin menoihin. On yleisesti hyväksyttyä, että sosiaaliset yritykset hyödyntävät yksityistä pääomaa rahoitus-suunnitelmissaan⁽⁸⁾, ja siten sosiaaliset investoinnit ja voittoa tuottamattomat korvauksetta tarjottavat palvelut uusille sosiaalisille yrityksille ovat yrityksille mahdollisuus saada **taloudellista ja sosiaalista tuottoa**⁽⁹⁾ yritysten yhteiskuntavastuuseen tehdyistä investoinneista. Molemmat aloitteet saavuttaisivat tavoitteensa, ja samalla maksimoitaisiin kasvumahdollisuudet ja kyky luoda sosiaalista arvoa.

4.3 Yritysten yhteiskuntavastuun piiriin kuuluvien toimien edistäminen ja niiden vaikuttimien ymmärtäminen

4.3.1 Nykyiset yritysten yhteiskuntavastuun piiriin kuuluvat toimet ovat **monimuotoisia** ja niillä on **erilaisia vaikuttimia**, mikä leimaa niiden yhteiskunnallista vaikutusta. Kirjo vaihtelee osakkeenomistajien intressien puolustamisesta hyväntekeväisyyteen annettuihin lahjoituksiin ja sponsorointiin tietyissä jäsenvaltioissa ja tarkoituksenmukaisempiin toimiin, kuten keskeiseen liiketoimintaan strategisesti kytkettyyn toimintaan ja muutostoiimiin yhteiskunnallisten ongelmien perimmäisten syiden kartoittamiseksi ja ratkaisemiseksi⁽¹⁰⁾. ETSK kiinnittää huomiota siihen, että uudet säännöt saattavat olla haitallisia, jos ne eräissä maissa saavat yritykset luopumaan toimista, jotka edellyttävät raportointia.

⁽⁷⁾ COM(2011) 685 final.

⁽⁸⁾ EUVL C 24, 28.1.2012, s. 1.

⁽⁹⁾ COM(2011) 682 final, s. 6.

⁽¹⁰⁾ www.csrinternational.org

⁽⁶⁾ EUVL C 175, 28.7.2009, s. 63–72.

4.3.2 Poliittisten päättäjien on ymmärrettävä toiminnan laajuus, jotta edistetään myönteistä toimintaympäristöä entistä enemmän strategiaan ja muutostoiimiin suuntautuvia yritysten yhteiskuntavastuun piiriin kuuluvia toimia varten. Yritysten yhteiskuntavastuun piiriin kuuluvia toimia ei tulisi pelkistää vaatimuksiin **vähimmäisstandardeista**, vaan niiden olisi säilyttävä vapaaehtoisina sääntöinä, **pikemmin kuin lakisääteisinä vaatimuksina**.

4.3.3 Toimilla tulisi paremminkin tähdätä siihen, että kannustetaan tiedotusta ja sitoutumista kansalaisvuoropuheluun yrityksissä johtotasolta aina työntekijätasolle asti, jotta saadaan aikaan entistä tehokkaampia yrityksen yhteiskuntavastuuta käsitteleviä ohjelmia ja edistetään entistä eettisempää organisaatiokulttuuria. Sitoutuneet ohjausryhmät, joihin myös johto osallistuu, ovat osoittaneet kykenevänsä antamaan onnistuneita strategisia suuntaviivoja ja edistäneet osaltaan yritysten yhteiskuntavastuun piiriin kuuluvien toimien toteuttamista.

4.3.4 Itse- ja yhteissääntelyprosessit ovat periaatteessa hyvä ajatus, mutta niitä varten on luotava järjestelyjä, jotta varmistetaan, ettei vaatimusten noudattaminen muodostu vastoin tarkoitusta taakaksi pk-yrityksille, kun ne toimivat suurempien yritysten kanssa tehtyjen sopimusten myötä alihankkijoina ja toimitusketjun osina. Komission ehdottamissa menettelyohjeissa tulisi tarjota opastusta yrityksille, jotka haluavat toteuttaa yhteiskuntavastuun piiriin kuuluvia toimia, ja kiinnittää asianmukaista huomiota itse- ja yhteissääntelyn luonteeseen.

4.4 Sitoutuminen työntekijöiden rooliin yritysten yhteiskuntavastuussa

4.4.1 Yritysten yhteiskuntavastuu jää vaille tulosta yrityksessä, jonka työntekijät eivät ole sitoutuneet siihen. Yritysten yhteiskuntavastuun toimintaohjelma olisi määriteltävä yhteistyössä yritysjohton, työntekijöiden ja mahdollisesti työmarkkinaosapuolten kanssa, jotta se kuvastaisi organisaation henkeä. Yritysten yhteiskuntavastuu ulottuu ryhmähengen muodostamista pidemmälle, ja työntekijöiden sitoutuminen on onnistuneen strategian avain.

4.4.2 Työmarkkinaosapuolten roolilla on suuri merkitys yritysten yhteiskuntavastuulle levitettäessä tietoa ja vahvistettaessa työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua. Asianomaisissa yrityksissä olisi perustettava foorumeita, jotta varmistetaan, että työehtosopimuksia, avoimuutta, viestintää ja osallistamista, jotka kaikki sisältävät yritysten yhteiskuntavastuuseen, sovelletaan niissä.

4.4.3 Ihmisoikeudet, työolot ja työllistämiskäytännöt ovat merkittäviä tekijöitä yritysten yhteiskuntavastuun moniulotteisen luonteen puitteissa. Yritysten olisi kehitettävä toimintoja, jotka yhtäältä menevät ILO:n kahdeksaan perusihmisoikeusyleissopimukseen perustuvia kansainvälisiä ja eurooppalaisia sääntöjä ja suuntaviivoja pidemmälle ja jotka toisaalta koskevat työntekijöiden terveyttä ja hyvinvointia sekä ammatillista koulutusta. Kaikissa yrityksissä on kiinnitettävä huomiota siihen, että sisäiset hallintorakenteet ovat eettiset ja oikeudenmukaiset, ja niissä on noudatettava työehtosopimuksia.

4.5 Tiedonvaihto

4.5.1 Jäsenvaltioiden välinen vertaisoppiminen on yritysten yhteiskuntavastuun alalla tärkeä (yhdeksäs aikomus). Erityisesti olisi kiinnitettävä huomiota siihen, että **kaikkia jäsenvaltioita** autetaan kehittämään ja ajanmukaistamaan yritysten yhteiskuntavastuuta käsitteleviä kansallisia toimintalinjojaan sekä oppimaan alan aiemmasta toimintapolitiikastaan.

4.5.2 Kaikkien unionissa toimivien julkisten elinten – valtio-, alue- ja paikallistason elinten ja EU:n toimielinten – on laadittava ja toteutettava yritysten yhteiskuntavastuuta käsittelevä strategia, jotta annetaan esimerkkiä muille aloille. Strategiaan olisi sisällyttävä vakaat sisäiset yritysten yhteiskuntavastuuta koskevat toimet, innovatiivisten yritysten yhteiskuntavastuunmallien ja -toimien kokeilu, hyvien käytänteiden vaihdon helpottaminen sekä paikallisverkkojen kehittämisen ohjaus asianomaisten yhteisöjen sitoutumisen varmistamiseksi.

4.5.3 Tietyillä teollisuusaloilla useiden sidosryhmien foorumit voivat edistää yritysten ja sidosryhmien välisiä vakavia neuvotteluja liiketoimintakäytänteistä sekä helpottaa hyödyllistä hyvien käytänteiden vaihtoa samoin kuin eri alojen sisäistä ja niiden välistä oppimista. Tässä yhteydessä tulee varmistaa asianmukaisesti, että osallistuvat toimijat voivat määritellä foorumin toiminnan laajuuden ja toimet itsenäisesti. Kiistanalaisista liiketoimintakäytänteistä olisi myös voitava rangaista tuomioistuimessa.

4.5.4 On varmistettava, että **pk-yritykset ovat mukana sidosryhmien foorumeissa**, sillä aiemmin osanottajat ovat etupäässä olleet suuryrityksiä. Kaikille yrityksille on annettava mahdollisuus osallistua, jotta kokonaiset alat ja keskeiset ongelma-alueet ovat entistä paremmin edustettuina.

4.5.5 ETSK kannattaa aikomusta tukea taloudellisesti yritysten yhteiskuntavastuuseen liittyviä koulutushankkeita sekä valvuttaa koulutusalan ammattilaisia ja yrityksiä yritysten yhteiskuntavastuun merkityksestä (kahdeksas aikomus). Tämä on erityisen tärkeää pk-yrityksille, jotka eivät useinkaan tiedä olemassa olevista mahdollisuuksista tai joilla ei ole asiantuntemusta toteuttaa yritysten yhteiskuntavastuuseen liittyviä hankkeita.

4.5.6 Rakennerahastojen käyttöä yritysten yhteiskuntavastuuta koskevia hankkeita varten olisi harkittava erittäin huolellisesti. ETSK muistuttaa komissiota tulevan rakennerahoitushankelman suunnitelluista leikkauksista, minkä vuoksi yritysten yhteiskuntavastuuta käsitteleviin aloitteisiin myönnettävät varat olisi käytettävä **selkeästi määriteltujen tavoitteiden** saavuttamiseen köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjumisen sekä aluekehityksen yhteydessä. Kyseiset varat olisi suunnattava yksinomaan yrityksille, joilla on rajallinen kapasiteetti ja niukat varat, kuten pk-yritykset ja kansalaisyhteiskunnan organisaatiot, jotta niitä autetaan kehittämään yritysten yhteiskuntavastuun piiriin kuuluvia toimia ja sitoutuneisuutta.

4.5.7 Olisi tuettava ja kehitettävä **tietoportaaleja**, jotta autetaan yrityksiä ja verkkokauppaa harjoittavia yhtiöitä luomaan yhteyksiä ja jotta niiden käyttöön tarjotaan helposti ulottuvilla oleva foorumi, jossa voidaan tehokkaasti vaihtaa hyviä käytänteitä, osaamista sekä taloudellisia ja muita kuin taloudellisia resursseja yhteiskunnan hyväksi.

4.6 Yritysten yhteiskuntavastuu ja yhteisötalouden kumppanitahot

4.6.1 **Kansalaisyhteiskunta** on jätetty yritysten yhteiskuntavastuuta käsittelevässä aloitteessa liian vähälle huomiolle. Kansalaisyhteiskunnan organisaatiot tarjoavat malleja vastuullista yritysstrategiaa, hallintotapaa ja foorumeja ajatellen, ja ne ovat usein aktiivisia yritysten yhteiskuntavastuun saralla. Tiedonannossa ei tutkita tarkemmin kaupallisten ja ei-kaupallisten alojen suhdetta.

4.6.2 Alat ovat jo pitkään tehneet kumppanuusyhteistyötä, jota olisi kannustettava edelleen, sillä ETSK katsoo, että "[y]ritysten sosiaalinen vastuunotto on kansalaisyhteiskunnan rakentamisen ja ylläpidon tärkeä pilari" ⁽¹¹⁾.

4.6.3 **Olisi tehtävä kumppanuuden keskinäisiä etuja tunnetuksi**, jotta kannustetaan entistä merkittävämpiä yritysten yhteiskuntavastuun piiriin kuuluvia toimia. Tarpeiden ja osaamisen sovittaminen yhteistyökumppanuuksissa edistää entistä tehokkaampia ja hyödyllisempiä yhteisöihin ja yrityksiin kohdistuvia sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia. Muun kuin taloudellisen tuen suosiminen on tärkeää laajennettaessa toisilta aloilta saatavaa tukea, mikä myös edistää strategista ajattelua yritysten yhteiskuntavastuun kapasiteetista. Tähän sisältyy työntekijöiden vapaaehtoistoiminnan tukeminen, luontoissuorituksina tehdyt lahjoitukset (toisin sanoen tilat ja laitteet).

4.6.4 Alojen välinen **viestintä** on onnistuneen kumppanuuden avain. Väilytyspalvelut ⁽¹²⁾ tehostavat ja yksinkertaistavat kahden sektorin liikesuhteita ja kulttuurierojen ylittämistä. Kyseisiä palveluja olisi tuettava ja asetettava entistä helpommin yritysten ulottuville, jotta niitä autetaan selviytymään esteistä pyrittäessä alojen yhteisiin arvoihin ja todelliseen sitoutumiseen yritysten yhteiskuntavastuuta koskevissa hankkeissa.

4.7 Kansainväliset suuntaviivat ja sopimukset

4.7.1 ILO on laatinut kahdeksan perusluonteista yleissopimusta oikeuksien ankkuroimiseksi globaalilla tasolla. Jäsenvaltiot ovat jo ratifioineet ne. EU voi osoittaa tukeaan varmistamalla, että myös unionin ulkopuoliset maat noudattavat kyseisiä sopimuksia.

4.7.2 ETSK kannattaa voimakkaasti komission aikomusta noudattaa yritysten yhteiskuntavastuun edistämisessä täysin nykyisin olemassa olevia globaaleja asiakirjoja. Tässä yhteydessä mainittakoon etenkin tarkistetut OECD:n toimintaohjeet, ILO:n julistus monikansallisten yritysten ja sosiaalipolitiikan periaatteista, ISO 26000 -yhteiskuntavastuustandardi ja Yhdistyneiden kansakuntien liike-elämän ja ihmisoikeuksien perusperiaatteet sekä yritysten yhteiskuntavastuuta koskevat kansainväliset puitesopimukset. Komitea kehottaa komissiota selostamaan tarkkaan, miten se aikoo saavuttaa tavoitteensa.

4.7.3 OECD:n toimintaohjeet on hyväksytty 42 maassa, joista 24 on EU:n jäsenvaltioita. Toimintaohjeisiin sisältyy ainutlaatuinen seurantajärjestelmä, kansallinen yhteyspiste, joka vastaa toimintaohjeiden yleistämisestä ja epäiltyjen rikkomustapauksen käsittelystä. Tämän vuoksi ETSK suosittaa, että yritysten yhteiskuntavastuuta koskevassa uudessa EU:n strategiassa varataan resursseja valmiuksien luomiseksi OECD:n toimintaohjeiden osalta ja että komissio ja jäsenvaltiot vahvistavat työmarkkinaosapuolten vaikutusta kyseisissä kansallisissa yhteyspisteissä.

4.7.4 ETSK katsoo, että yritysten yhteiskuntavastuuta koskevassa politiikassa olisi keskityttävä strategisen ohjauksen tarjontaan yrityksille, sillä yli 1 000 työntekijän yritysten yhteiskuntavastuun seuranta (kymmenes aikomus) on mahdoton tavoite ja edellyttäisi huomattavia varoja EU:lta.

Bryssel 24. toukokuuta 2012

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Staffan NILSSON

⁽¹¹⁾ EYVL C 125, 27.5.2002, s. 44.

⁽¹²⁾ Väilytyspalvelut ovat välittäjäyrityksiä, jotka auttavat eri alojen organisaatioita solmimaan yhteyksiä ja aloittamaan entistä tehokkaampia yhteistyösuhteita soveltamalla yhteen tarpeita, osaamista ja resursseja. Esimerkkinä voidaan mainita *Pilot Light* – <http://www.pilotlight.org.uk>.

LIITE

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausuntoon

Seuraavat muutosehdotukset, jotka saivat äänestyksessä tuekseen vähintään neljänneksen annetuista äänistä, hylättiin keskustelussa (työjärjestyksen 54 artiklan 3 kohta):

Kohta 2.3

Muutetaan.

"Uuden, laajennetun määritelmän mukaan yritysten yhteiskuntavastuu on ymmärrettävä yritysten vastuuna omista yhteiskunnallisista vaikutuksistaan, ja siinä otetaan huomioon normatiivisesti käyttöön lisätekijöitä, jotka yritysten tulisi sisällyttää yhteiskuntavastuun strategioihinsa. Näin ajantasaistetaan lähtökohdaksi asetetaan aiempi määritelmä, jonka mukaan yritysten yhteiskuntavastuu on käsite, joka tarkoittaa, että yritykset yhdistävät vapaaehtoisesti sosiaaliset ja ekologiset huolehtivat ajatuksensa liiketoimintaansa ja vuorovaikutukseensa sidosryhmiensä kanssa."

Äänestystulos

Puolesta 88

Vastaa 91

Pidättyi 23

Kohta 4.1

Muutetaan seuraavasti:

"Yritysten yhteiskuntavastuun määrittely ~~ajantasaistaminen~~ laajentaminen"

Äänestystulos

Puolesta 80

Vastaa 106

Pidättyi 23

Kohta 4.1.1

Muutetaan kuulumaan seuraavasti:

"Uuden ehdotuksen vahvuutena on yritysten yhteiskuntavastuun uusi määritelmä. Yritysten yhteiskuntavastuun uusi laajennettu ja normatiivinen määritelmä voisi tehdä tyhjäksi viime vuosikymmen mittaan saavutettua edistystä. Tuolloin määritelmä perustui komission vuonna 2006 julkistamassa yritysten yhteiskuntavastuuta käsittelevässä tiedonannossa omaksuttuun käytännönläheiseen toimintamalliin, johon kuului yritysten yhteiskuntavastuuta edistävän eurooppalaisen liittouman perustaminen. ETSK pitää kuitenkin välttämättömänä, että komissio selvittää, mitä määritelmässä tarkoitetaan 'yrityksellä', jotta välttyään väärintulkintoilta. Komission pitää lisäksi tehdä selväksi, mitä uusia toimintalinjoja ajantasaistetun määritelmän pohjalta kehitetään, ja esittäätulossa olevaksi ilmoitettusta, yritysten muiden tietojen kuin taloustietojen julkistamista koskevasta säädösehdotuksesta selkeä kustannus-hyöty-analyysi mukaan luettuna. Komission täytyy myös tämentää suunnitelmiaan yritysten yhteiskuntavastuun edistämiseksi elinkeinoelämän eri lohkoilla, joista esimerkkinä mainittakoon suuryritykset, pk-yritykset sekä yhteisötalouteen lukeutuvat yritykset."

Äänestystulos

Puolesta 85

Vastaa 121

Pidättyi 20

Kohta 4.4.2

Muutetaan seuraavasti:

"Työmarkkinaosapuolten roolilla Työntekijöiden, sidosryhmien ja yritysjohtojen vuoropuhelulla on suuri merkitys yritysten yhteiskuntavastuulle, sillä se auttaa räätälöimään yhteiskuntavastuustrategian kunkin yrityksen omien tarpeiden mukaan sekä levittämään tietoa levittämistä etäjä vahvistettaessa työmarkkinaosapuolten vuoropuheluna vahvistamista ajatellen. Asianomaisissa yrityksissä olisi perustettava foorumeita, jotta varmistetaan, että työehtosopimuksia, avoimuutta, viestintää ja osallistamista, jotka kaikki sisältyvät yritysten yhteiskuntavastuuseen, sovelletaan niissä."

Äänestystulos

Puolesta 86

Vastaa 125

Pidättyi 14
